Eduskunnan hallintovaliokunta

Viite:
Eduskunnan hallintovaliokunnan asiantuntijakutsu 30.11.2022, joka on korvannut aiemman 28.11.2022 lähetetyn asiantuntijakutsun

Asia:
Valtioneuvoston selonteko tiedustelulainsäädännöstä, VNS 11/2021 vp

Eduskunnan hallintovaliokunta on lähettänyt oikeuskanslerinvirastoon pyynnön tulla kuultavaksi valiokuntaan 9.12.2022, jolloin valiokunnassa on käsiteltävänä valtioneuvoston selonteko tiedustelulainsäädännöstä (VNS 11/2021 vp). Hallintovaliokunta on samalla pyytänyt toimittamaan valiokunnalle kirjallisen asiantuntijalausunnon.

Totean lausuntonani seuraavaa.

## TIEDUSTELUTOIMINNAN STRATEGISEN TASON VALVONNASTA SEKÄ SELONTEOSTA YLEISESTI

Käsiteltävänä olevassa valtioneuvoston selonteossa tuodaan asianmukaisesti esille, että tiedustelun yhteydessä valtioneuvoston oikeuskanslerin laillisuusvalvonta kohdistuu tiedustelun ohjauksen ja valvonnan strategiseen tasoon sekä tiedon hyödyntämiseen ylimmässä valtiojohdossa.

Totean selvyyden vuoksi, että uusi laki valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta (330/2022) on tullut voimaan 1.10.2022. Lain 3 §:n 3 kohdan nojalla oikeusasiamiehelle on keskitetty salaista tiedonhankintaa, salaisia pakkokeinoja, siviilitiedustelua, sotilastiedustelua ja tiedustelutoiminnan laillisuusvalvontaa koskevat asiat. Näiltä osin eduskunta hyväksyi lain sellaisena kuin hallituksen esityksessä laiksi



PL 20, 00023 Valtioneuvosto Puhelin 0295 16001 kirjaamo.okv@gov.fi

www.okv.fi

valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta esitettiin (HE 179/2021 vp). Oikeusasiamies valvoo näin ollen suojelupoliisin harjoittamaa siviilitiedustelua sekä puolustusvoimien pääesikunnan ja tiedustelulaitoksen harjoittamaa sotilastiedustelua. Lisäksi oikeusasiamies kohdistaa valvonnan valvontaa tiedusteluvalvontavaltuutetun suorittamaan tiedustelutoiminnan laillisuusvalvontaan ja suojelupoliisin salaisen tiedonhankinnan valvontaan. Tehtäväjakolaki ei rajoita kummankaan ylimmän laillisuusvalvojan toimivaltaa ja siten sekä oikeuskansleri että eduskunnan oikeusasiamies ovat toimivaltaisia tiedusteluviranomaisten ja tiedusteluvalvontavaltuutetun laillisuusvalvonnassa. Tehtäväjakolaissa on siten kyse tehtävien jakamisesta.

Valtioneuvoston oikeuskansleri valvoo kuitenkin vastaisuudessakin perustuslain 108 §:n 1 momentin 1 virkkeen perusteella valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatoimien lainmukaisuutta, ja ylimmän hallitusvallan käytön laillisuusvalvonta on yksi oikeuskanslerin laillisuusvalvonnan painopistealueista. Tähän kuuluu säädösehdotuksiin kohdistuva ennakollinen säädösvalvonta ja muu lainvalmistelun laillisuusvalvonta sekä yleensä tasavallan presidentin ja valtioneuvoston virkatoimien laillisuusvalvonta. Samoin ministeriöiden toiminnan laillisuusvalvonta on osa oikeuskanslerin laillisuusvalvontaa.

Oikeuskanslerin valvonnan painopisteenä on näin laajasti ylimmän hallitusvallan vastuulle kuuluvien asioiden laillisuusvalvonta. Tiedustelun yhteydessä tämä koskee valtioneuvoston ja tasavallan presidentin toimia sekä ministeriöiden toimintaa tiedustelun ohjauksessa ja valvonnassa sekä valtioneuvoston ja tasavallan presidentin päätösten toimeenpanossa. Oikeuskanslerin laillisuusvalvonta kohdistuu näin tiedustelun ohjauksen ja valvonnan strategiseen tasoon sekä tiedon hyödyntämiseen ylimmässä valtiojohdossa.

Valtioneuvoston selonteossa tuodaan esille, että oikeuskansleri on toteuttanut kerrottua valvontaa seuraamalla tiedusteluasioiden käsittelyä valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan ja tasavallan presidentin yhteisissä kokouksissa sekä suorittamalla perustuslain 108 §:n nojalla laillisuusvalvontakäynnit puolustusministeriöön ja sisäministeriöön. Edelleen selonteossa todetaan, että oikeuskanslerin toteuttamassa tiedustelutoiminnan ohjauksen, yhteensovittamisen ja painopisteiden asettamisprosessin laillisuusvalvonnassa on varmennettu ja edistetty hyvän hallinnon ja oikeusjärjestyksen kannalta kestäviä strategisen ohjauksen käytäntöjä.

Täsmennän tässä yhteydessä, että olen tehnyt selonteossa mainitut laillisuusvalvontakäynnit puolustusministeriöön ja sisäministeriöön marraskuussa 2020. Olen selostanut näitä laillisuusvalvontakäyntejäni tarkemmin tiedusteluvalvontavaltuutetun vuoden 2019 kertomusta koskevassa lausunnossani (24.11.2020, OKV/1913/22/2020) eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunnalle sekä käsiteltävänä olevan valtioneuvoston selonteon valmistelun yhteydessä sisäministeriölle antamassani lausunnossa (19.3.2021,

OKV/565/21/2021). Totesin olevan luonnollista, että uusimuotoiseen tiedustelutoimintaan liittyvä strateginen ohjaus ja seuranta sekä tiedustelutoiminnan yhteensovittaminen sekä resurssien käytön ohjaus eräiltä osin vielä hakevat jossain määrin muotoaan. Valvontakäynneilläni ministeriöihin ei kuitenkaan ilmennyt, että esimerkiksi tiedustelutoiminnan yhteensovittamisessa tai mainittujen painopisteiden asettamisprosessissa muutoinkaan olisi ollut sellaisia ongelmakohtia, joihin minulla laillisuusvalvojana olisi ollut aihetta erityisesti syventyä.

Olen myös kuluvana vuonna tehnyt kaksi tiedustelutoiminnan strategisen tason valvontaan liittyvää laillisuusvalvontakäyntiä. Tein mainitut laillisuusvalvontakäynnit puolustusministeriöön 11.10.2022 ja sisäministeriöön 13.10.2022. Kyse on siis säännönmukaisesti toistuvista tiedustelutoiminnan strategisen tason valvontaan liittyvistä laillisuusvalvontakäynneistä, eikä käyntien syynä ollut esimerkiksi mikään ennalta tehty erityinen havainto.

Käynneilläni ministeriöihin ei ilmennyt, että tiedustelutoiminnan strategisessa ohjauksessa ja valvonnassa taikka käyntieni keskusteluteemoihin liittyneissä muissa tiedustelutoiminnan strategisen tason kysymyksissä olisi ollut sellaisia ongelmakohtia, joihin minulla laillisuusvalvojana olisi ollut aihetta erityisesti syventyä. Käynneilläni ei esimerkiksi ilmennyt, että valtionjohdosta olisi tehty muita kuin kansallisen turvallisuuden uhkia ilmiötasolla koskevia tietopyyntöjä, eikä ilmennyt, että tietopyynnöt esimerkiksi olisivat kohdistuneet muuhun kuin lainmukaisiin sotilas- ja siviilitiedustelun kohteisiin. Ohjauksessa ja sen asiakirjoissa on pyritty omaksumaan rakenteita ja menettelytapoja, jotka osaltaan kiinnittävät tiedustelulle annetut painopisteet ja tarkemman ohjauksen sekä tiedustelun raportoinnin ja tuotteet tiedustelulainsäädännön mukaisten tehtävien ja toimivaltuuksien puitteisiin. Lausun jäljempänä erikseen käynneilläni käydyistä keskusteluista, jotka liittyivät palomuurisääntelyyn.

Olen valtioneuvoston selonteosta eduskunnan puolustusvaliokunnalle antamassani lausunnossa (18.2.2022, OKV/563/22/2022) tuonut esille eräitä valtioneuvoston selontekoon liittyviä yleisiä näkökohtia, joita on syytä tuoda myös nyt esille. Olen todennut mainitussa lausunnossani muun ohella seuraavaa:

> ”*Nyt käsittelyssä oleva valtioneuvoston selonteko on yleisemminkin merkityksellinen sen yleisen luottamuksen kannalta, jota tunnetaan julkista valtaa sekä perus- ja ihmisoikeuksien kannalta herkkää ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen kannalta tärkeää siviili- ja sotilastiedustelua kohtaan. Selonteon yhteenvedossa todetaankin, että toiminnan yhteiskunnallinen luottamus säilytetään. Toimivaltuuksia käytetään yhteiskunnan ja yksilöiden hyväksi sekä kansainvälisen oikeuden mukaisiin toimiin. Lainsäädäntö tukee perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Kattavalla ja riippumattomalla ennakollisella, reaaliaikaisella ja jälkikäteisellä*

*laillisuusvalvonnalla ylläpidetään tiedustelutoimintaan kohdistuvaa luottamusta (selonteko s. 29).*

*Luottamuksen perustaa luo selonteossa todetulla tavalla se, että siviili- ja sotilastiedustelun sekä siihen liittyvän tietoliikennetiedustelun toimivaltuudet sekä tiedustelutiedon ensisijainen ja toissijainen käyttö on tarkkarajaisilla ja täsmällisillä sekä yhteiskunnalliseen ja teknologiseen kehitykseen nähden ajantasaisilla säännöksillä säännelty. Selonteossakin lyhyesti mainittu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) oikeuskäytäntö edellyttää käytännössä tiedustelutoimintaa sääntelevän lainsäädännön ja tiedustelutoiminnan valvonnan rakenteiden pitämistä ajan tasalla siten, että oikeusturvajärjestelyt ja valvonta ovat kattavia ja tehokkaita niissä oloissa, joissa tiedustelua kulloinkin tehdään. Ratkaisuissaan Centrum för Rättvisa v. Ruotsi (Application no. 35252/08, ECLI:CE:ECHR:2021:0525JUD003525208 ) sekä Big Brother Watch v. Yhdistynyt kuningaskunta (Applications nos. 58170/13, 62322/14 and 24960/15. ECLI:CE:ECHR:2021:0525JUD005817013) EIT:n suuri jaosto havaitsi Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan tarkastelun kohteena olevassa lainsäädännössä puutteita, jotka koskivat erityisesti tietoliikenteen massaluonteisella seulonnalla saadun tietoliikennetiedustelutiedon jakamista ulkomaisten tiedusteluyhteistyötahojen kanssa ja joita muu tiedustelun valvonta ei riittänyt tyydyttävästi paikkaamaan. Suuren jaoston ratkaisuissa on hyvinkin perusteellisesti arvioitu tietoliikennetiedustelua ja siinä tehtävän varsin massaluonteisen tiedonkeruun ja tietojen jakamisen säännösten tarkkarajaisuutta, täsmällisyyttä ja kattavuutta sekä jälkikäteisessä oikeusturva- ja valvontamekanismissa ratkaisujen perusteluiden esittämistä sekä yksityiselämän suojan nimenomaista punnintaa harkittaessa tietojen luovuttamista ulkomaisille kumppaneille. EIT:n käytäntö näyttää suuren jaoston tuomioiden myötä käytännössä jonkin verran tiukentuneen. EIT on myös käsitellyt muuttuvan turvallisuusympäristön ja yhä laajemmin digitaalisen infrastruktuurin huomioon ottamista tiedustelua koskevassa käytännössään. Mainittujenkin suuren jaoston ratkaisujen perusteella EIT:n oikeuskäytännön yleiskriteerit tiedustelutoiminnan arvioinnille ovat edelleen samat. EIT:n ratkaisut osaltaan korostavat epäsuorasti tarvetta sille, että tiedustelulainsäädännön ja sen sisältämien oikeusturvajärjestelyiden ja väärinkäytösten riskejä ehkäisevien järjestelyiden kattavuutta ja toimivuutta arvioidaan jatkossakin.*

*Suomen perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Tämä koskee kaikilta osin siviili- ja sotilastiedustelua sekä niissä saadun tiedon hyödyntämistä valtiojohdossa. Suomen turvallisuusympäristö muuttuu nopeasti aikaisempaa vaikeammaksi, mikä osaltaan korostaa myös siviili- ja sotilastiedustelun ja niiden*

*yhteistyön merkitystä kansallisen turvallisuuden turvaamisessa. Lainsäädännön ajantasaisuuteen ja kattavuuteen suhteessa kehittyvään teknologiaan, turvallisuusympäristön uhkiin ja kansallisen turvallisuuden tarpeisiin on nyt käsittelyssä olevan selonteon jälkeenkin tarvetta kiinnittää huomiota. On vältettävä erityisesti sellaista tilannetta, jossa lainsäädäntö on jäänyt aukolliseksi ja sen vuoksi tiedustelussa ja sen hyödyntämisessä jouduttaisiin liikkumaan tulkinnanvaraisella tai harmaalla alueella.*

*Kun selonteossakin todetaan useamman kysymyksen osalta, että tiedustelulait ovat olleet voimassa ja sovellettavina vasta varsin vähän aikaa ja sen vuoksi ei voida vielä tehdä kovinkaan varmoja johtopäätöksiä, on tärkeää jatkaa selonteossa tehtyä kokoavaa arviointia ja seurantaa tiedustelulainsäädännön ja sen osana tiedustelun valvonnan toimivuudesta jatkossakin. On nähtävissä, että esimerkiksi hybridivaikuttamiseen liittyen saattaa olla tarvetta vielä arvioida lainsäädäntöä eri viranomaisten ja tiedusteluviranomaisten välisen tietojenvaihdon osalta. Kansainvälisessä ympäristössä on havaittavissa kehitystä, jossa valtiollinen ja ei-valtiollinen sekä sotilaallinen ja muunlainen painostava vaikuttaminen voivat yhdistyä. Tämä tietojenvaihdon mahdollisten tarpeiden selvittely sisältyy selonteossa todettuun siitä, että jatkossa voidaan selvittää missä määrin kansallisen turvallisuuden kannalta lainsäädännössä on esteitä tiedusteluviranomaisten välttämättömälle tiedonsaannille (selonteko s. 17) tai tiedustelutoiminnan tuottaman tiedon perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittavalle hyödyntämiselle.*”

## PALOMUURISÄÄNTELYSTÄ

Tiedustelumenetelmän käytön yhteydessä saatujen tietojen luovuttamista rikostorjuntaan eli rikosten estämistä ja paljastamista tai selvittämistä varten säännellään tiedustelulakien niin sanotuilla palomuurisäännöksillä. Palomuurisääntelyn soveltamisesta tiedustelutietojen luovuttamisessa esitutkintaviranomaiselle on esitetty eriäviä näkemyksiä. Valtioneuvoston selonteossa tuodaan esille, että tiedustelutoiminnan laillisuusvalvojana tiedusteluvalvontavaltuutettu on esittänyt tulkintakannanoton tiedustelumenetelmiä käyttämällä hankittujen tietojen alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa yhteensopivista tietojen käyttötavoista muussa viranomaisessa; kansallista turvallisuutta uhkaavien rikosten estämistä ja paljastamista sekä selvittämistä voidaan pitää tiedustelumenetelmiä käyttämällä hankittujen tietojen alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa yhteensopivina tietojen käyttötapoina. Eduskunnan oikeusasiamies on puolestaan ottanut omana aloitteenaan selvitettäväksi palomuuria koskevan sääntelyn tulkintaa koskevan asian ja antanut siinä päätöksen (23.11.2021, EOAK/289/2021). Oikeusasiamies on päätöksestään tarkemmin ilmenevin tavoin katsonut, että tiedusteluvalvontavaltuutetun tulkintakannanottoa ei voida pitää oikeudellisesti hyväksyttävänä.

Olen valtioneuvoston selonteon valmistelun yhteydessä sisäministeriölle antamassani lausunnossa (19.3.2021, OKV/565/21/2021) todennut omana kannanottonani, että palomuurisääntelyn soveltamisesta tiedustelutietojen luovuttamisessa esitutkintaviranomaiselle olisi tärkeä luoda selkeät pelisäännöt, jotka ovat tarkkarajaisesti ja täsmällisesti sekä ymmärrettävällä tavalla laissa. Epäselväksi ei saisi jäädä se, miten tiedustelussa saatua tietoa voidaan hyödyntää tehokkaassa rikosvastuun toteuttamisessa. Siinä yhteydessä, kun valtioneuvoston selontekoa käsiteltiin valtioneuvoston yleisistunnossa, pyysin osana perustuslakiin pohjautuvaa valtioneuvoston esittelylistojen tarkastusta tarkentamaan palomuurisääntelyä koskevaa kohtaa ja laajemmin huomioimaan oikeusasiamiehen 23.11.2021 antaman päätöksen.

Olen valtioneuvoston selonteosta eduskunnan puolustusvaliokunnalle antamassani lausunnossa (18.2.2022, OKV/563/22/2022) muun ohella todennut selonteossa nostetun tiivistettynä huomiona esille, että toimiva palomuurisääntely on yhteiskunnan kokonaisedun sekä rikoksen uhrin ja perusoikeuksien huomioon ottamisen kannalta perusteltua, ja että tiedusteluviranomaisten ja muiden viranomaisten välistä tiedonvaihtoa koskevan lainsäädännön täsmentämisen tarpeet selvitetään. Olen yhtynyt muun ohella näihin selonteossa esitettyihin huomioihin. Jo selonteon valmistelun yhteydessä esittämieni näkökohtien valossa tiedonvaihtoa koskevan lainsäädännön täsmentämisen tarpeet on mielestäni tärkeä selvittää.

Edellä mainituilla puolustusministeriöön ja sisäministeriöön kuluvana vuonna tekemilläni laillisuusvalvontakäynneillä yhtenä keskusteluteemana oli tiedustelun ja muiden kansallisen turvallisuuden kannalta keskeisten toimijoiden yhteistyö ja sen kehittymisen tarpeet ottaen huomioon yhtäältä palomuurisääntely, tiedustelun erityinen luonne ja salassapitointressit sekä toisaalta kansallisen turvallisuuden suojaamisen tarpeet muuttuneessa turvallisuusympäristössä. Keskusteluissa tuotiin tässä yhteydessä yhtäältä esille, ettei ole ilmennyt palomuurisääntelyn aiheuttaneen varsinaisia ongelmatilanteita. Toisaalta tuotiin esille, että palomuurisääntely osin edellyttäisi edelleen erityistä tarkastelua, koska tilanne ei tietyiltä osin kuitenkaan ole täysin yksiselitteinen ja selkeä.

## SUOJELUPOLIISIN TEHTÄVISTÄ JA ROOLISTA

Valtioneuvoston selonteossa tuodaan esille, että siviilitiedustelulainsäädäntöä säädettäessä suojelupoliisille jäivät poliisilain 5 luvun mukaiset toimivaltuudet salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön vakavien rikosten estämiseen ja paljastamiseen ja esitutkintalakia muutettiin. Tämä tarkoitti suojelupoliisin esitutkintatoimivaltuuksien ja pakkokeinotoimivaltuuksien poistamista oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamiseksi. Selonteossa todetaan, että suojelupoliisin tehtävät yhtäältä rikostorjuntaa suorittavana poliisina

ja toisaalta tiedustelupalveluna otetaan huomioon poliisilain 5 a luvun 5 §:n rikosten estämistä ja paljastamista koskevan tiedonhankinnan jatkamista koskevassa sääntelyssä ja luvun 44 §:n palomuurisääntelyssä.

Selonteossa selvennetään, että siviilitiedustelua koskevat lainsäädännölliset ratkaisut eriytettiin ja mahdollistettiin tiedustelumenetelmän aikana saadun tiedon siirtäminen esitutkintaviranomaiselle sekä tiedon hyödyntäminen muiden viranomaisten lakisääteisiä kansalliseen turvallisuuteen liittyviä tehtäviä varten. Tiedon jakaminen on olennaista ja viranomaisosapuolet suorittavat omia lakisääteisiä tehtäviään yhteistoiminnassa. Pidemmälle menevien johtopäätösten tekeminen ei selonteon mukaan tässä vaiheessa ole perusteltua. Selonteossa tuodaan esille, että asiakokonaisuutta on arvioitu tiedustelulainsäädännön antamisen yhteydessä, ja lainsäädäntöä on sovellettu lyhyen aikaa.

Selonteossa on siis edellä mainituin tavoin arvioitu, että suojelupoliisin roolia yhtäältä rikostiedustelua suorittavana poliisina ja toisaalta salaiset tiedusteluoikeudet omaavana tiedustelupalveluna ei ole tässä vaiheessa perusteltua enemmälti tarkastella. Haluan kuitenkin tässä yhteydessä tuoda esille selonteon valmistelun yhteydessä esittämiäni suojelupoliisin tehtäviä ja roolia koskevia näkökohtia, joita olen korostanut myös valtioneuvoston selonteosta eduskunnan puolustusvaliokunnalle antamassani lausunnossa (18.2.2022, OKV/563/22/2022).

Totesin selonteon valmistelun yhteydessä sisäministeriölle antamassani lausunnossa (19.3.2021, OKV/565/21/2021) muun ohella, että vaikka suojelupoliisin mainitulle kaksoisroolille on olemassa sinällään hyväksyttävät ja Suomen turvallisuusympäristössä jossain määrin painavatkin perusteet, on sen välttämättömyyttä ja mahdollisia ongelmakohtia nähdäkseni syytä tarkastella jatkossakin avoimesti ja analyyttisesti. Mainittu kaksoisrooli on antanut suojelupoliisille tehokkaita työvälineitä, mutta myös esimerkiksi huomattavan vahvat ja laajat tiedonsaantioikeudet. Vertailun vuoksi on syytä todeta, että monessa muussa länsimaassa poliisin ja tiedustelupalvelun erillisyyttä on pidetty tärkeänä, joten rikostiedustelu ja siviilitiedustelu on säädetty eri viranomaisten tehtäviksi.

Ongelmaksi voi esimerkiksi muodostua, jos viranomainen saa tietoa, jota se ei saa käyttää sellaisiin toimivaltuuksiin, jotka sillä itsellään kuitenkin on. Tällaisessa tilanteessa voi muun ohella ulkopuolisen näkökulmasta syntyä epäily tiedon väärinkäyttämisestä, vaikka viranomainen toimisikin lain mukaisesti. Edellä esille tuodut palomuurisääntelyä ja sen tulkintaa koskevat seikat tuovat mielestäni osaltaan esille tilanteen ongelmallisuuden. EIT:n oikeuskäytännössään vahvistamien yleisten kriteerien mukaisesti lainsäätäjän ja julkisen vallan on huolehdittava jatkuvasti siitä, että tiedustelun toimivaltuudet pysyvät EIT:n ratkaisujen rajoissa. Ihmisoikeusnormisto edellyttää yksiselitteisesti, että mitä enemmän valtuuksia viranomaiselle annetaan, sitä vahvempia väärinkäytösten estäviä mekanismeja tarvitaan.

Kaiken kaikkiaan olisi mielestäni tarpeen arvioida suojelupoliisin asemaa yhtäältä poliisiviranomaisena ja sen mukaisia toimivaltuuksia sekä toisaalta tiedustelulainsäädännön myötä painottuvaa roolia tiedusteluviranomaisena. Tässä arvioinnissa olisi syytä tarkastella suojelupoliisin tehtäväkokonaisuuden tarkoituksenmukaisuutta yhtäältä perusoikeuksien suojan ja valtuuksien väärinkäytön rakenteellisen suojan sekä toisaalta turvallisuusriskien tehokkaan hallinnan kannalta. Arvioinnissa olisi myös hyvä edelleen pohtia organisaation osaamisen ja erikoistumisen sekä yhteistyösuhteiden kannalta perustelluinta ratkaisua.

## MUITA HUOMIOITA

Valtioneuvoston selonteossa tuodaan tiedustelun kohteita ja vaikuttavuutta käsiteltäessä esille, että kansallisen turvallisuuden uhat, kuten hybridi- ja kyberuhat, voivat olla monimuotoisia ja ulottua koskemaan useita hallinnonaloja tai vaikuttaa laajasti yhteiskunnan toimintoihin kohdistuessaan kriittiseen infrastruktuuriin. Selonteossa mainitaan, että digitaalisessa ympäristössä yksittäinen asia voi laajentua uhkaamaan yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja.

Olen itse eri yhteyksissä tuonut esille tarvetta pohtia laajemmin myös yhteistyötä, jota tarvitaan turvallisuusriskien hallitsemiseksi. Erityisesti kyber- ja tietoturvallisuuden ja verkkoympäristössä tapahtuvan toiminnan osalta tarvitaan laajaa yhteistyötä muun muassa kyberturvallisuuskeskuksen ja tietosuojavaltuutetun sekä laajalti yritysten ja monien poliisiyksiköiden kanssa.

Olen laillisuusvalvonnassani useammankin kerran kiinnittänyt huomiota siihen, että kyberturvallisuuden puutteet ja kyberhyökkäykset ovat merkittävä uhka yksilöiden ja yritysten oikeuksille. Kyberturvallisuuden yhteydessä olennaista on myös laajemmin informaatiovaikuttamiseen ja hybridivaikuttamiseen varautuminen. Pidän teemaa edelleen hyvin ajankohtaisena myös tiedustelutoiminnan näkökulmasta. Selonteossa todetaankin, että kyberuhkia koskevan tilannekuvan parantaminen sekä uhkien estäminen ja torjuminen edellyttävät toimivaltuuksien, tiedonvaihdon ja kansallisen yhteistyön kehittämistä. Selonteossa todetaan tässä yhteydessä, että kehittämistarpeet selvitetään poikkihallinnollisena yhteistyönä.

Pidän selonteossa mainittujen kehittämistarpeiden selvittämistä kannatettavana. Olenkin edellä mainituilla laillisuusvalvontakäynneilläni puolustusministeriöön ja sisäministeriöön keskustellut parhaillaan vireillä olevasta näiden ministeriöiden johtamasta selvityshankkeesta, jossa arvioidaan viranomaisten toimintaedellytyksiä kansallisen kyberturvallisuuden varmistamisessa, kyberrikollisuuden torjunnassa, kyberpuolustuksessa sekä nopeasti kehittyvissä yhteiskunnan kyberturvallisuutta uhkaavissa tilanteissa, ottaen huomioon kansallisen ja kansainvälisen uhkaympäristön jatkuvan kehittymisen (hankenro PLM003:00/2022).

Oikeuskansleri Tuomas Pöysti